

English and Danish draft translations of Uchimura Kanzō's "A Story of Denmark" (1911)

Kenn Nakata Steffensen

University College Dublin School of Philosophy

www.knsteffensen.com

Dansk indledning og oversættelse fra side 20 til 33

This is an English translation of Uchimura Kanzō's "A Story of Denmark" followed by a Danish introduction (pp.20-25) and translation (pp.26-33).

It is a text which has acquired canonical status in post-war Japan due its inclusion on the school curriculum. Like Fukuzawa Yukichi's "Datsu-A ron", its main impact was after Japan's defeat and occupation in 1945. This is evident from the publication history, which shows that it was re-issued three times before August 1945, and at least 25 times thereafter. It became a mainstay of post-war education because it succinctly articulated core values of Japan as a nation state without a colonial empire and as a pacifist, developmentalist trading state, as well as because of its treatment of ethnicity, religion, and politics. Its influence has far outlived Uchimura and its original context, where it was a utopian critique of Meiji ideology (in Karl Mannheim's sense). After seven decades as a pillar of ideological orthodoxy, it has come full circle to be reinterpreted as a utopian critique, now in light of the 2011 Fukushima Daiichi nuclear accident and the debate surrounding national security, constitutional revision and rearmament. It also continues to inspire those who look to Scandinavia for models of sustainable welfare capitalism (e.g. Chiba Tadao).

A longer accompanying article in English is in preparation and will be submitted for publication. It will highlight the striking parallels between Uchimura's statements and Francis Fukuyama's metaphor of "getting to Denmark" in *The Origins of Political Order* exactly a century later, discussing state Shinto, ethnicity, religion and citizenship in early 20th century Japan, Uchimura's (lack of) reading of Søren Kierkegaard, pacifism before and after August 1945, ecology, capitalism, developmentalism, and the relationship between teleological liberal utopianism and North American dissenting Protestantism. The comparison lends support to the view that "modern liberalism is a late growth from Jewish and Christian monotheism" (Gray 2016).¹

¹ Where Gray's position is "post-liberal", Larry Siedentop offers a defence of liberalism that also emphasises its Christian origins (*Inventing the Individual: The Origins of Western Liberalism*, 2014). For a recent liberal perspective that seeks to dispense with "the Western, Christian-inflected conception of religion that liberal political theory relies on", see Cecile Laborde *Liberalism's Religion* (2017).

デンマーク国の話
信仰と樹木とをもって国を救いし話
内村鑑三

**A Story of Denmark or A Story of how
Faith and Forestry Saved a Country²**
Uchimura Kanzō

あれのと湿潤うるおいなき地とは楽
しみ、
沙漠さばくは歓よろこびて番紅さふ
らんのごとくに咲はなさかん、
盛さかんに咲はなさきて歓ばん、
喜びかつ歌わん、
レバノンの栄さかえはこれに与えら
れん、
カルメルとシャロンの美うるわしき
とはこれに授けられん、
彼らはエホバの栄さかえを見ん、
我らの神の美うるわしきを視みん。
(イザヤ書三五章一一二節)

The desert and the parched land will be
glad;
the wilderness will rejoice and blossom.
Like the crocus, it will burst into bloom;
it will rejoice greatly and shout for joy.
The glory of Lebanon will be given to it,
the splendour of Carmel and Sharon;
they will see the glory of the Lord,
the splendour of our God.
(Isaiah 35 1-2)

今日は少しこの世のことについてお
話したいそうと欲います。

Today, I would like to speak a little about
the world we live in.

デンマークは欧州北部の一小邦であ
ります。その面積は朝鮮と台湾とを除
いた日本帝国の十分の一でありまし
て、わが北海道の半分に当り、九州の
一島に当らない国であります。その人
口は二百五十万でありまして、日本の
二十分の一であります。実に取るに足
りないような小国であります。しか
しこの国について多くの面白い話が
あります。

Denmark is a small country in northern
Europe. Its surface is about a tenth of that
of the Japanese Empire excluding Korea
and Taiwan, it is about half the size of our
island of Hokkaido and not quite as big as
the island of Kyushu. Its population of 2.5
million is a twentieth of that of Japan. It
may seem like a really insignificant small
country, but there are many interesting
stories about it.

² This is Uchimura's own title as it appears in English on the front cover of the 1913 edition held by the National Diet Library. See <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/916447>

今、単に経済上より観察を下しまして、この小国のけっして侮るべからざる国であることがわかります。この国の面積と人口とはとてもわが日本国に及びませんが、しかし富の程度にいたりましてははるかに日本以上であります。その一例を挙げますれば日本国の二十分の一の人口を有するデンマーク国は日本の二分の一の外国貿易をもつのであります。すなわちデンマーク人一人の外国貿易の高は日本人一人の十倍に当るのであります。もってその富の程度がわかります。ある人のいいまするに、デンマーク人はたぶん世界のなかでもっとも富んだる民であるだろうとのことであります。すなわちデンマーク人一人の有する富はドイツ人または英国人または米国人一人の有する富よりも多いのであります。実に驚くべきことではありませんか。

しからばデンマーク人はどうしてこの富を得たかと問いまするに、それは彼らが国外に多くの領地をもっているからではありません、彼らはもちろん広きグリーンランドをもちます。しかし北氷洋の氷のなかにあるこの領土の経済上ほとんど何の価値もないことは何人も知っております。彼らはまたその面積においてはデンマーク本土に二倍するアイスランドをもちます。しかしその名を聞いてその国の富饒の土地でないことはすぐにわかります。ほかにわずかに鳥毛を産するファロー島があります。またやや富饒

Now, when viewed from a simple economic point of view, one sees that this small country is not one to be made light of. The surface area and population of the country bears no comparison with Japan's, but the degree of wealth is far higher than that of Japan. To mention just one example Denmark, which has a twentieth the population of Japan, has half the foreign trade of Japan. That is to say that every Dane trades ten times more with foreign countries than every Japanese. That explains the degree of wealth. According to some, the Danes are probably the wealthiest nation in the world. That is to say that the wealth of every single Dane exceeds that of every German, Briton and American. Is that not really surprising?

But if we ask ourselves how the Danes achieved this wealth, it is not because they have many territories abroad although they obviously have the vast territory of Greenland. But all and sundry know that this dominion in the middle of the Arctic Ocean has hardly any economic value. They also have Iceland, which is about twice the size of Denmark proper. But it is immediately clear to anyone who hears its name that this is not a rich and fertile land. Furthermore, they have the Faroe Islands which produce a few feathers. They also have the three fairly fertile islands of St.

なる西インド中のサンクロア、サントーマス、サンユアンの三島があります。これ確かに富の源であります、しかし経済上収支相償うこと尠きがゆえに、かつてはこれを米国に売却せんと計画もあつたくらいであります。ゆえにデンマークの富源といひまして、別に本国以外にあるのでありません。人口一人に対し世界第一の富を彼らに供せしその富源はわが九州大のデンマーク本国においてあります。

しかるにこのデンマーク本国がけつして富饒の地と称すべきではないのであります。国に一鉱山あるでなく、大港湾の万国の船舶を惹くものがあるではありません。デンマークの富は主としてその土地にあるのであります、その牧場とその家畜と、その樅と白樺との森林と、その沿海の漁業とにおいてあるのであります。ことにその誇りとするところはその乳産であります、そのバターとチーズとであります。デンマークは実に牛乳をもって立つ国であるといふことができます。トーヴァルセンを出して世界の彫刻術に一新紀元を劃し、アンデルセンを出して近世お伽話の元祖たらしめ、キェルケゴールを出して無教会主義のキリスト教を世界に唱えしめしデンマークは、実に柔和なる牝牛の産をもって立つ小にして静かなる国であります。

Croix, St. Thomas, and St. Jan in the middle of the West Indies. They are undoubtedly a source of wealth, but there have been plans to sell them to the United States because of balance of payment problems. They are thus said to be Denmark's source of wealth, and other than that there are no others outside Denmark itself. The source of the greatest per capita wealth in the world is to be found in the Danish home country, which is about the size of our island of Kyushu.

This Danish home country, however, can by no means be called a naturally rich land. There is not a single mine in the country and there is nothing to draw ships from all over the world to its bays and harbours. The wealth of Denmark is mostly in the country itself, in its pastures and livestock, in its fir and white birch forests, and its coastal fisheries. The country takes particular pride in its milk, its butter, and its cheeses. One could say that Denmark is really a country built on milk. Denmark, which has revealed a new world to us through Thorvaldsen's sculptural technique, has given birth to Andersen's pioneering modern fairy tales, and to Kierkegaard as an advocate of no-church Christianity to the world, is truly a peaceful little country built on the dairy industry.

しかるに今を去る四十年前のデンマークはもっとも憐れなる国でありました。一八六四年にドイツ、オーストリアの二強国の圧迫するところとなり、その要求を拒みし結果、ついに開戦の不幸を見、デンマーク人は善く戦いましたが、しかし弱はもって強に勝つ能はず [#「能(はず)はママ」、デッペルの一戦に北軍敗れてふたたび起つ能わざるにいたりました。デンマークは和を乞いました、しかして敗北の賠償としてドイツ、オーストリアの二国に南部最良の二州シュレスウィヒとホルスタインを割譲しました。戦争はここに終りを告げました。しかしデンマークはこれがために窮困の極に達しました。もとより多くもない領土、しかもその最良の部分を持ち去られたのであります。いかにして国運を恢復せんか、いかにして敗戦の大損害を償わんか、これこの時にあたりデンマークの愛国者がその脳漿を絞って考えし問題でありました。国は小さく、民は少く、しかして残りし土地に荒漠多しという状態でありました。国民の精力はかかるときに試めさるのであります。戦いは敗れ、国は削られ、国民の意気鎖沈しなにごとも手のつかざるときに、かかるときに国民の真の価値は判明するのであります。戦勝国の戦後の経営はどんなつまらない政治家にもできます、国威宣揚ともなう事業の発展はどんなつまらない実業家にもできます、難いのは戦敗国の戦後の経営であります、国運衰退のときにおける事業の発展であり

But the Denmark of 40 years ago was a country in a most pitiful state. In 1864, the two great powers of Germany and Austria put pressure on Denmark, which refused to yield to their demands and hence experienced the tragedy of war. The Danes fought bravely, but since the weak cannot defeat the strong, the Nordic army suffered defeat at the battle of Dybbøl and was ultimately unable to rise again. Denmark begged for peace and in return had to cede its two best southern provinces of Schleswig and Holstein as reparations to Germany and Austria. Thus the war ended. But because of this Denmark ended up in abject poverty. It did not have much territory to begin with and on top it the best provinces were taken away. In those days, patriotic Danes wracked their brains with the question of how to turn the nation's fortune and compensate for the great loss inflicted on them by defeat. The country was small, it had few people, and much of the land that was left was in a desolate state. A people's vitality proves itself when it is put to the test. The true value of a people will let itself be known precisely when they have suffered defeat in war, when the country is severed, when their spirit is depressed and everything is out of control. The postwar administration of a country victorious in war can be left to any mediocre politician, development of the business that gives prosperity to the state can be left to any mediocre businessman; what is difficult is the

ます。戦いに敗れて精神に敗れない民が真に偉大なる民であります、宗教と
いい信仰といい、国運隆盛のときには
なんの必要もないものであります。し
かしながら国に幽暗の臨みしときに
精神の光が必要になるのであります。
国の興ると亡ぶるとはこのときに定
まるのであります。どんな国にもとき
には暗黒が臨みます。そのとき、これ
に打ち勝つことのできる民が、その民
が永久に栄ゆるのであります。あたか
も疾病の襲うところとなりて人の健
康がわかると同然であります。平常の
ときには弱い人も強い人と違いませ
ん。疾病に罹って弱い人は斃れて強い
人は存るのであります。そのごとく真
に強い国は国難に遭遇して亡びない
のであります。その兵は敗れ、その財
は尽きてそのときなお起るの精力を
蓄うものであります。これはまこと
に国民の試練の時であります。このと
きに亡びないで、彼らは運命のいかん
にかかわらず、永久に亡びないので
あります。

越王勾踐呉を破りて帰るではありません、デンマーク人は戦いに敗れて家に還ってきました。還りきたれば国は荒れ、財は尽き、見るものとして悲憤失望の種ならざるはなしでありました。「今やデンマークにとり悪しき日なり」と彼らは相互に対していいました。この挨拶に対して「否」と答えう

postwar administration of a losing country and the development of business in times of declining national fortune. A people that is defeated in war but whose spirit is not defeated is truly great, and they need neither religion nor faith when their country is prospering. But spiritual light is needed when the country faces darkness. This is when it is decided whether a country will flourish or perish. Darkness can sometimes descend on any country. A people that can overcome the darkness in such times is a people that wins eternal glory. In the same way, one can tell a person's health by visiting a place afflicted by illness. In normal times, the weak are no different from the strong. When illness strikes, the weak are killed and the strong survive. So a truly strong country will experience national crises but not perish. Its soldiers may be defeated, but when their luck runs out they can replenish their vitality. This is a time when the people are truly put to the test. If they do not perish at this time, they will never perish, no matter what destiny has in store for them.

It was not a case of defeating King Goujian of Yue and returning home, the Danes lost the war and went home. They went home to a ruined land where all resources were spent and sorrow and disappointment was seen everywhere. "It's a bad day for Denmark now", they would say to each other. Not a single one

る者は彼らのなかに一人もありませんでした。しかるにここに彼らのなかに一人の工兵士官がありました。彼の名をダルガス (Enrico Mylius Dalgas) といひまして、フランス種のデンマーク人でありました。彼の祖先は有名なるユグノー党の一人でありまして、彼らは一六八五年信仰自由のゆえをもって故国フランスを逐われ、あるいは英国に、あるいはオランダに、あるいはプロイセンに、またあるいはデンマークに逃れ来りし者でありました。ユグノー党の人はいたるところに自由と熱信と勤勉とを運びました。英国においてはエリザベス女王のもとにその今や世界に冠たる製造業を起しました。その他、オランダにおいて、ドイツにおいて、多くの有利的事業は彼らによって起されました。旧き宗教を維持せんとするの結果、フランス国が失いし多くのもののなかに、かの国にとり最大の損失と称すべきものはユグノー党の外国脱出でありました。しかして十九世紀の末に当って彼らはいまだなおその祖先の精神を失わなかったのであります。ダルガス、年齢は今三十六歳、工兵士官として戦争に臨み、橋を架し、道路を築き、溝を掘るの際、彼は細かに彼の故国の地質を研究しました。しかして戦争いまだ終らざるに彼はすでに彼の胸中に故国回復の策を蓄えました。すなわちデンマーク国の欧州大陸に連なる部分にして、その領土の大部分を占むるユトランド (Jutland) の荒漠を化してこれを沃饒(の地となさんと)の大計画を、彼

of the could answer “no” to this greeting. However, there was one engineer officer among them. His name was Dalgas (Enrico Mylius Dalgas) and he was a Dane of French descent. His ancestors were from one the famous Huguenot groups that fled their French homeland in 1685 seeking freedom of religion; some went to the United Kingdom, some to Holland and some to Prussia, while others fled to Denmark. The Huguenots brought liberty, passionate faith and industriousness with them everywhere. Under Queen Elizabeth in the United Kingdom they founded the manufacturing industries that are unrivalled anywhere in the world today. Furthermore, many beneficial industries were founded by them in Holland and Germany. Among the many losses suffered by France due to maintaining the old religion, the greatest loss for the country was the flight abroad of the Huguenots. But even towards the end of the 19th century, they had still not lost the spirit of their ancestors. Dalgas, who was 36 years old then, took part in the war as an engineering officer, building bridges, digging trenches, and thoroughly studying the geological conditions of his home country. Because of this, he had conceived a plan in his mind for the resurrection of the homeland, even before the war was over. This is because he had already made his mind up for the great enterprise of transforming the heathland in Jutland, which connects Denmark to the European

はずでに彼の胸中に蓄えました。ゆえに戦い敗れて彼の同僚が絶望に圧せられてその故国に帰り来りしときに、ダルガス一人はその面に微笑を湛えその首に希望の春を戴きました。「今やデンマークにとり悪しき日なり」と彼の同僚はいいました。「まことにしかり」とダルガスは答えました。「しかしながらわれらは外に失いしところのものを内において取り返すを得べし、君らと余との生存中にわれらはユトランドの曠野を化して薔薇の花咲くところとなすを得べし」と彼は続いて答えました。この工兵士官に預言者イザヤの精神がありました。彼の血管に流るユグノー党の血はこの時にあたって彼をして平和の天使たらしめました。他人の失望するときに彼は失望しませんでした。彼は彼の国人が剣をもって失ったものを鋤をもって取り返さんとししました。今や敵国に対して復讐戦を計画するにあらず、鋤と鍬とをもって残る領土の曠漠と闘い、これを田園と化して敵に奪われしものを補わんとしました。まことにクリスチャンらしき計画ではありませんか。真正の平和主義者はかかる計画に出でなければなりません。

しかしダルガスはただに預言者ではありませんでした。彼は単に夢想家ではありませんでした。工兵士官なる彼は、土木学者でありしと同時に、また地質学者であり植物学者でありました。彼はかのごとくにして詩人でありしと同時にまた実際家でありました。

continent and makes up most of its territory. So when the war was lost and his comrades returned to the homeland in the throes of despair, Dalgas was the only one with a smile on his face carrying his neck with the spring of hope. His comrades would say, "It's a bad day for Denmark now." Dalgas would reply, "Certainly." But he would continue his answer saying, "What was lost outwardly must be gained inwardly and within your lifetimes we shall turn the heaths of Jutland into a place where roses bloom." The spirit of the prophet Isaiah lived in this engineer officer. The Huguenot blood that flowed in his veins now made him an angel of peace. While others despaired, he did not. He tried to win back with ploughshares what his compatriots had lost sword in hand. Instead of plotting revenge against the enemy countries, he decided to fight the wilderness to make it into agricultural land with ploughs and hoes and to compensate for what the enemies had stolen. Is this not a truly Christian endeavour? It is an endeavour that requires that one is a true pacifist.

But Dalgas was not just a prophet. He was not a simple dreamer either. As an engineering officer he was a civil engineer and at the same time he was also a geologist and botanist. He was thus simultaneously both a poet and a realist. He knew the art of turning ideals into

彼は理想を実現するの術を知っておりました。かかる軍人をわれわれはときどき欧米の軍人のなかに見るのがあります。軍人といえは人を殺すの術にのみ長じている者であるとの思想は外国においては一般に行われておらないのであります。

ユトランドはデンマークの半分以上であります。しかしてその三分の一以上が不毛の地であったのであります。面積一万五千平方マイルのデンマークにとりましては三千平方マイルの曠野は過大の廢物であります。これを化して良田沃野となして、外に失いしところのものを内にありて償わんとするのがそれがダルガスの夢であったのであります。しかしてこの夢を実現するにあたってダルガスの執るべき武器はただ二つでありました。その第一は水でありました。その第二は樹でありました。荒地に水を漑ぐを得、これに樹を植えて植林の実を挙ぐるを得ば、それで事は成るのであります。事はいたって簡単でありました。しかし簡単ではあるが容易ではありませんでした。世に御し難いものとして人間の作った沙漠のごときはありません。もしユトランドの荒地がサハラ沙漠のごときものでありましたならば問題ははるかに容易であったのであります。天然の沙漠は水をさえこれに灑ぐを得ばそれでじきに沃土となるのであります。しかし人間の無謀と怠慢とになりし沙漠はこれを恢復するにもっとも難いものであります。

reality. We sometimes see soldiers like this among European and American military men. The idea that soldiers only master the art of killing people is generally not that widespread abroad.

Jutland makes up over half of Denmark. But over a third of its land was barren. That is to say that out of Denmark's surface of 15,000 square miles, the 3,000 square miles of barren land was a great waste. It was Dalgas' dream to turn this land into fertile agricultural land, to gain inwardly what had been lost outwardly. Dalgas had only two weapons at his disposal to realise his dream: the first was water, the second was trees. If one waters the wilderness, plants trees in it and harvests the fruit, something comes of it. It was a very simple matter. It may be simple, but it was not easy. Nothing in the world is as difficult as a man-made desert. If the heathland of Jutland had been a desert like the Sahara, it would have been much less of a problem. If only one waters a natural desert and tends it well, it turns into fertile soil. However, it is extremely hard to resurrect a desert which has been laid waste because of human recklessness and negligence. But the Jutland heath was precisely that kind of wasteland. 800 years ago, there were good luxuriant forests there. And until 200 years ago, oak forests could still be seen here and there. But as

しかしてユトランドの荒地はこの種の荒地であったのであります。今より八百年前の昔にはそこに繁茂せる良き林がありました。しかして降って今より二百年前まではところどころに檜の林を見ることができました。しかるに文明の進むと同時に人の欲心はますます増進し、彼らは土地より取るに急にしてこれに酬ゆるに緩でありましたゆえに、地は時を追うてますます瘠せ衰え、ついに四十年前の憐むべき状態に立ちいたったのであります。しかし人間の強欲をもってするも地は永久に殺すことのできるものではありません。神と天然とが示すある適當の方法をもってしますれば、この最悪の状態においてある土地をも元始(の沃饒に返すことができます。まことに詩人シラーのいいしがごとく、天然には永久の希望あり、壊敗はこれをただ人のあいだにおいてのみ見るのであります。

まず溝を穿ちて水を注ぎ、ヒースと称する荒野の植物を駆逐し、これに代うるに馬鈴薯ならびに牧草をもってするのであります。このことはさほどの困難ではありませんでした。しかし難中の難事は荒地に樹を植ゆることでありました、このことについてダルガスは非常の苦心をもって研究しました。植物界広しといえどもユトランドの荒地に適しそこに成育してレバノンの栄えを呈わす樹はあるやなしやと彼は研究に研究を重ねました。しかして彼の心に思い当りましたのはノ

civilisation progressed, the appetites of people grew; it was more important for them take from the earth and the reward they reaped was that, as time went by, it became more and more withered until it was in the state it was in 40 years ago. But not even human greed can kill the land for ever. The land can be brought from its worst state back to its original condition by using the appropriate methods that God and nature show us. It really is as the poet Schiller says: Eternal hope resides in nature and destruction is only something noticed among humans.

First, the land is dug, watered, and the wild heather is driven out by planting rows of potatoes and pasture. This was not that difficult. What was difficult was to plant trees in the wilderness, and Dalgas researched this with great difficulty. The plant kingdom is diverse and Dalgas had to study and study again which trees were suited to the heath of Jutland and could make the glory of Lebanon appear there. What came to his mind was Norwegian fir, and he learnt that is was a species that could grow on the Jutland heath. But when

ルウェー産の樅でありました、これはユトランドの荒地に成育すべき樹であることはわかりました。しかしながら実際これを試験してみますと、思うとおりに行きません。樅は生えは生えませんが数年ならずして枯れてしまいます。ユトランドの荒地は今やこの強梗なる樹木をさえ養うに足るの養分を存しませんでした。

しかしダルガスの熱心はこれがために挫けませんでした。彼は天然はまた彼にこの難問題をも解決してくれることと確信しました。ゆえに彼はさらに研究を続けました。しかして彼の頭脳にフト浮び出ましたことはアルプス産の小樅でありました。もしこれを移植したらばいかんと彼は思いました。しかしてこれを取り来りてルウェー産の樅のあいだに植えましたときに、奇なるかな、両種の樅は相いならんで生長し、年を経るも枯れなかったのであります。ここにおいて大問題は釈けました。ユトランドの荒野に始めて緑の野を見ることができました。緑は希望の色であります。ダルガスの希望、デンマークの希望、その民二百五十万の希望は実際に現われました。

しかし問題はいまだ全く釈けませんでした。緑の野はできましたが、緑の林はできませんでした。ユトランドの荒地より建築用の木材をも伐り得んとするダルガスの野心的欲望は事実となりて現われませんでした。樅はある程度まで成長して、それで成長を止め

he tried it in practice, it did not go as expected. The trees grew well, but they withered after some years. The wasteland of Jutland did not have enough nutrients for this hardy tree to grow.

But Dalgas' zeal was not frustrated by this. He was convinced that nature would solve this difficult problem for him. He therefore continued his investigations. What came strongly to mind was a small fir from the Alps. He thought it might work if he planted this. When he planted it amongst the Norwegian firs it turned out, curiously, that that the two species of tree grew harmoniously together and did not wither even after several years. And thus a great problem was solved. For the first time, green fields were seen in the wilderness of Jutland. Green was the colour of hope. Dalgas' hope, Denmark's hope, the of 2.5 million people appeared as actual reality.

But the problem was still far from solved. Green fields appeared, but there were no green forests. Dalgas' ambitious hope to grow timber for construction on the Jutland heath was not fulfilled. The fir trees grew to a certain size, but their growth stopped there, and although

ました、その枯死はアルプス産の小樅の併植をもって防ぎ得ましたけれども、その永久の成長はこれによって成就されませんでした。「ダルガスよ、汝の預言せし材木を与えよ」といってデンマークの農夫らは彼に迫りました。あたかもエジプトより遁れ出でイスラエルの民が一部の失敗のゆえをもってモーセを責めたと同然でありました。しかし神はモーセの祈願を聴きたまいましたがとくにダルガスの心の叫びをも聴きたまいました。黙示は今度は彼に臨まずして彼の子に臨みました、彼の長男をフレデリック・ダルガスといいました。彼は父の質を受けて善き植物学者でありました。彼は樅の成長について大なる発見をなしました。

若きダルガスはいいました、大樅がある程度以上に成長しないのは小樅をいつまでも大樅のそばに生しておくからである。もしある時期に達して小樅を斫り払ってしまうならば大樅は独り土地を占領してその成長を続けるであろうと。しかして若きダルガスのこの言を実際に試してみましたところが実にそのとおりでありました。小樅はある程度まで大樅の成長を促すの能力を持っております。しかしその程度に達すればかえってこれを妨ぐるものである、との奇態なる植物学上の事実が、ダルガス父子によって発見せられたのであります。しかもこの発見はデンマーク国の開発にとりては実に絶大なる発見でありました、こ

planting the small firs from the Alps had prevented the trees from withering, their continued growth was not achieved. The Danish farmers said, "Dalgas, you prophesied that you'd give us timber." It was as if the people of Israel had reproached Moses over a single wrong step during the flight from Egypt. But just like God heard Moses' prayer, he also heard Dalgas' heartfelt cry. This time, the revelation did not come to him but to his son. His eldest son was called Frederisk Dalgas. Under his father's influence, he was an accomplished botanist. He made a major discovery about the growth of fir trees.

The young Dalgas said the reason why the big firs did not grow beyond a certain size was that the small trees were kept standing beside them the whole time. He thought that if the small trees were removed after a certain period of time, the big trees would probably fill in the earth and continue their growth. When it was tested in practice it turned out exactly as the young Dalgas said. Small fir trees have the ability to further the growth of big fir trees to some extent. It was Dalgas and son who discovered the curious botanical fact that growth is inhibited from a certain point on. Furthermore, this was a truly great discovery for the Danish people and because of it the problem of recovering the

れによってユトランドの荒地挽回の難問題は解釈されたのであります。これよりして各地に鬱蒼たる樅の林を見るにいたりました。一八六〇年においてはユトランドの山林はわずかに十五万七千エーカーに過ぎませんでした。四十七年後の一九〇七年にいたりましては四十七万六千エーカーの多きに達しました。しかしこれなお全州面積の七分二厘に過ぎません。さらにダルガスの方法に循い植林を継続いたしますならば数十年の後にはかの地に数百万エーカーの緑林を見るにいたるのでありましょう。実に多望と謂つべしであります。

しかし植林の効果は単に木材の収穫に止まりません。第一にその善き感化を蒙りたるものはユトランドの気候でありました。樹木のなき土地は熱しやすくして冷めやすくあります。ゆえにダルガスの植林以前においてはユトランドの夏は昼は非常に暑くして、夜はときに霜を見ました。四六時中に熱帯の暑気と初冬の霜を見ることありますれば、植生は堪ったものではありません。その時にあたってユトランドの農夫が収穫成功の希望をもって種ゆるを得し植物は馬鈴薯、黒麦、その他少数のものに過ぎませんでした。しかし植林成功後のかの地の農業は一変しました。夏期の降霜はまったく止まりました。今や小麦なり、砂糖大根なり、北欧産の穀類または野菜にして、成熟せざるものなきにいたりました。ユトランドは大樅の林の繁茂のゆ

wasteland of Jutland was solved. Thick forests can now be seen everywhere because of it. In 1860, the forested area of Jutland was barely 150,000 acres, but 40 years later in 1907 it had reached 470,000 acres. This is still less than a seventh of the entire surface of the country. If they continue to plant trees following Dalgas' method, in some decades there will be several millions of acres of green forests on the barren land. One must say that this is truly promising

But the effects of afforestation do not end merely with the harvesting of timber. The first thing to benefit from the improvement was Jutland's climate. Land without trees or shrubs easily gets too hot or too cold. Before Dalgas' afforestation, the summer in Jutland was extremely hot and sometimes there was frost at night. Plants cannot stand exposure to tropical heat and wintry frost day and night. Before, the farmers in Jutland sowed their crops hoping for a good harvest, but they could only grow potatoes, rye, and not much more. But after the successful afforestation, the agriculture made an about-turn. The summer frost ceased completely. Now, whether it is wheat, sugar beet, Nordic grain varieties, or vegetables, they all grow to maturity. The proliferation of fir forests has turned

えをもって良き田園と化しました。木材を与えられし上に善き気候を与えられました、植ゆべきはまことに樹であります。

Jutland into a well-farmed land. In addition to timber, the afforestation produced a good climate.

しかし植林の善き感化はこれに止まりませんでした。樹木の繁茂は海岸より吹き送らるる砂塵の荒廢を止めました。北海沿岸特有の砂丘は海岸近くに喰い止められました、樅は根を地に張りて襲いくる砂塵に対していいました、

But the beneficial effects of the afforestation did not end there. The growth of the trees also stopped the devastation caused by sand dust blowing in from the coast. The characteristic sand dunes of the North Sea coast were stopped near the coast. The firs took root in the soil and said to the sand dust attacking them:

ここまでは来るを得べし
しかしここを越ゆべからず
と（ヨブ記三十八章一節）。

This far you may come and no farther;
here is where your proud waves halt
(Book of Job 38 11)

北海に浜する国にとりては敵国の艦隊よりも恐るべき砂丘は、戦闘艦ならずして緑の樅の林をもって、ここにみごとに撃退されたのであります。

For a country by the North Sea, the sand dunes are more terrifying than the fleets of hostile countries, and they were repelled here, not with battleships but with green fir forests.

霜は消え砂は去り、その上に第三に洪水の害は除かれたのであります。これいづこの国においても植林の結果としてじきに現わるるものであります。もちろん海拔六百尺をもって最高点となすユトランドにおいてはわが邦のごとき山国におけるごとく洪水の害を見ることはありません。しかしその比較的少きこの害すらダルガスの事業によって除かれたのであります。

The frost has stopped, the sand has left, and thirdly, flood damage has been eliminated to boot. Soon the results of afforestation will also be revealed in our country. With its highest elevation being 600 shaku (182 metres) above sea level, Jutland obviously does not suffer flood damage like a mountainous country such as ours. But the relatively small amount of damage was completely eliminated because of Dalgas' enterprise.

かくのごとくにしてユトランドの全州は一変しました。廃りし市邑はふたび起りました。新たに町村は設けられました。地価は非常に騰貴しました、あるところにおいては四十年前の百五十倍に達しました。道路と鉄道とは縦横に築かれました。わが四国全島にさらに一千方マイルを加えたるユトランドは復活しました、戦争によって失いしシュレスウィヒとホルスタインとは今日すでに償われてなお余りあるとのことであります。

しかし木材よりも、野菜よりも、穀類よりも、畜類よりも、さらに貴きものは国民の精神であります。デンマーク人の精神はダルガス植林成功の結果としてここに一変したのであります。失望せる彼らはここに希望を恢復しました、彼らは国を削られてさらに新たに良き国を得たのであります。しかも他人の国を奪ったのではありません。己れの国を改造したのであります。自由宗教より来る熱誠と忍耐と、これに加うるに大縦、小縦の不思議なる能力とによりて、彼らの荒れたる国を挽回したのであります。

ダルガスの他の事業について私は今ここに語るの時をもちません。彼はいかにして砂地を田園に化せしか、いかにして沼地の水を排いしか、いかにして礫地を拓いて果園を作りしか、これ植林に劣らぬ面白き物語であります。これらの問題に興味を有せらるる諸

Thus, the whole of Jutland completely turned around. Languishing towns and villages rose again. New towns and villages were established. Land prices rose very steeply, in some places to by as much as 150 times more than 40 years ago. Roads and railways were built across the land. Jutland, which is a thousand square miles larger than our island of Shikoku, has been resurrected and more than compensated for the loss of Schleswig and Holstein in the war

But what is far more precious than forests, vegetables, cereals, and livestock is the spirit of the people. As a result of Dalgas' successful afforestation, the spirit of the Danes has completely turned around. Hope has been restored to the despairing, and after losing territory they got a new and improved country. Moreover, they did this without taking anything from any other country. They rebuilt their own country. It was thanks to the zeal and patience that comes from freedom of religion and the mysterious power of big and small fir trees that they were able to recover their country from the storm

I have no time to speak here about Dalgas' other endeavours. There are also interesting stories to tell about how he turned sandy soil into agricultural soil, watered the land with pondwater, ploughed the land and laid out orchards, but none of them surpass the story of

君はじかに私についてお尋ねを願います。

* * *
* * *
* * *

今、ここにお話しいたしましたデンマークの話は、私どもに何を教えますか。

第一に戦敗かならずしも不幸にあらざることを教えます。国は戦争に負けても亡びません。実に戦争に勝って亡びた国は歴史上けっして尠くないのであります。国の興亡は戦争の勝敗によりません、その民の平素の修養によります。善き宗教、善き道德、善き精神ありて国は戦争に負けても衰えません。否、その正反対が事実であります。牢固たる精神ありて戦敗はかえって善き刺激となりて不幸の民を興します。デンマークは実にその善き実例であります。

第二は天然の無限的生産力を示します。富は大陸にもあります、島嶼にもあります。沃野にもあります、沙漠にもあります。大陸の主かならずしも富者ではありません。小島の所有者かならずしも貧者ではありません。善くこれを開発すれば小島も能く大陸に勝るの産を産するのであります。ゆえに国の小なるはけっして歎くに足り

afforestation. Those of you who have an interest in these matters may ask me immediately.

* * *
* * *

What does this story I just told about Denmark teach us?

First of all, it teaches us that war always leads to disaster. Even if it loses a war, a country will not perish. There are almost no countries in history that have lost a war and perished. The rise and fall of a country does not depend on its victories or losses in war, it depends on the general cultivation of its people. With good religion, good morals, and good spirit, the country will not be weakened even if it loses in war. No, it is exactly the other way around. If only they have an indomitable spirit, defeat in war will be a good stimulus to awaken a distressed people. Denmark is, indeed, a good example of that.

Secondly, it shows us the infinite productivity of nature. There is wealth to be found both on continents and on islands. The one who is lord of a continent is not necessarily wealthy. Nor is the owner of a small island necessarily poor. If developed well, a small island will also generate produce that is desired on the continent. The smallness of a country will

ません。これに対して国の大なるはけっして誇るに足りません。富は有利化されたるエネルギー(力)であります。しかしてエネルギーは太陽の光線にもあります。海の波濤にもあります。吹く風にもあります。噴火する火山にもあります。もしこれを利用するを得ますればこれらはみなことごとく富源であります。かならずしも英国のごとく世界の陸面六分の一の持ち主となるの必要はありません。デンマークで足りる。然り、それよりも小なる国で足りる。外に拡がらんとするよりは内を開発すべきであります。

第三に信仰の実力を示します。国の実力は軍隊ではありません、軍艦ではありません。はたまた金ではありません、銀ではありません、信仰であります。このことにかんしましてはマハン大佐もいまだ真理を語りません、アダム・スミス、J・S・ミルもいまだ真理を語りません。このことにかんして真理を語ったものはやはり古い『聖書』であります。

もし芥種のごとき信仰あらば、この山に移りてここよりかしこに移れと命うとも、かならず移らん、また汝らに能わざることなかるべし

thus never make it deprived. On the other hand, the great size of a country will never give it pride. Wealth is rationalised energy. The sun's rays, too, contain energy. So do the waves of the sea. It is also in the blowing wind. It is in an erupting volcano. If all those could be harnessed, they would also be sources of wealth. It is not necessary to become the owner of a sixth of the surface of the planet like Great Britain. It is enough to be Denmark. Of course, it is also enough to be an even smaller country. Rather than expand outwardly, countries should be developed inwardly.

Thirdly, the story shows us the true power of faith. A country's true power is not its army, not its warships. Nor is it gold or silver, it is faith. With regard to this, Colonel Mahan does not speak the truth, and Adam Smith and J.S. Mill do not speak the truth either. It is still the good old Bible which speaks the truth about this.

Because you have so little faith.

Truly I tell you,

if you have faith as small as a mustard seed,

you can say to this mountain,

“Move from here to there,” and it will move.

Nothing will be impossible for you.

とイエスはいいました（マタイ
伝一七章二〇節）。また

おおよそ神によりて生まるる者は世
に勝つ、われらをして世に勝たしむる
ものはわれらの信なり

と聖ヨハネはいいました（ヨハネ第一
書五章四節）。世に勝つの力、地を征
服する力はやはり信仰であります。ユ
グノー党の信仰はその一人をもって
鋤と樅樹とをもってデンマーク国を
救いました。よしまたダルガス一人に
信仰がありましてもデンマーク人全
体に信仰がありませんでしたならば、
彼の事業も無効に終わったのでありま
す。この人あり、この民あり、フラン
スより輸入されたる自由信仰あり、デ
ンマーク自生の自由信仰ありて、この
偉業が成ったのであります。宗教、信
仰、経済に関係なしと唱うる者は誰で
ありますか。宗教は詩人と愚人とに佳
くして實際家と智者に要なしなどと
唱うる人は、歴史も哲学も経済も何に
も知らない人であります。国にもしか
かる「愚かなる智者」のみありて、ダ
ルガスのごとき「智き愚人」がおりま
せんならば、不幸一步を誤りて戦敗の
非運に遭いまするならば、その国はそ
のときたちまちにして亡びてしまう
のであります。国家の大危険にして信
仰を嘲り、これを無用視するがごとき
ことはありません。私が今日ここにお
話いたしましたデンマークとダル

Thus said Jesus (Matthew 17 20). And

for everyone born of God overcomes the
world. This is the victory that has
overcome the world, even our faith.

Thus said St. John (1 John 5 4). After all,
the power to win the world, the power to
conquer the earth is faith. This one man's
Huguenot faith saved Denmark with
ploughs and trees. If Dalgas as an
individual had faith and the Danes as a
whole did not, his enterprise would have
ended fruitlessly. It was this one person,
free faith imported from France, and
Denmark's own freedom of religion,
which made this feat emerge. Who can
claim that there is no relationship between
religion, faith, and economy? Whoever
claims that religion is for poets and fools
and that realists and wise people do not
need it knows nothing about history,
philosophy and religion. If there is not a
single "wise fool" or "intelligent idiot"
like Dalgas in a country, the country will
perish with just one false step if it
experiences the misfortune of war. There
is no greater danger for a state than
mocking and devaluing faith. The very
flippant and frivolous statesmen should
take note of what I have said about
Denmark and Dalgas today.

ガスとにかんする事柄は大いに軽佻
浮薄の経世家を警むべきであります。

Det japanske Danmarksbillede og Uchimura Kanzō's "Historien om landet Danmark"

Kenn Nakata Steffensen

University College Dublin School of Philosophy

www.knsteffensen.com

Danmark har i lang tid nydt stor anseelse i Japan. En af hovedårsagerne er, at så mange japanere siden 1911, og især efter 1945, har læst Uchimura Kanzō's (1861-1930) "Historien om landet Danmark". Den 22. oktober 1911 holdt Uchimura sit foredrag i Tokyo, som snart efter udkom som artikel i hans tidsskrift *Seishō no Kenkyū* (*Bibelstudier*).

Uchimura er mest kendt som grundlægger af den "kirkeløse" protestantiske bevægelse *Mukyōkai* og for sin religiøst funderede pacifisme. Han var embedsmand, universitets- og gymnasielærer, journalist, teolog, prædikant, freds- og miljøaktivist. Han var uddannet i Japan og USA og skrev på både japansk og engelsk. Han udøvede anselig indflydelse på offentligheden og den intellektuelle elite i det tidlige 20. århundredes Japan som en principfast tænkner, der havde sine uortodokse meningers mod. Hans engelsksprogede værker gjorde ham til en indflydelsesrig fortolker af Japan i den vestlige verden, og en dansk oversættelse af *Hvorledes jeg blev en kristen* udkom i 1906. Uchimura var også en af de første japanske følgere af Søren Kierkegaard, som han anså for en forløber for sin egen teologi. Hans politiske filosofi kan sammenfattes som en ustabil syntese af bushidō-filosofiens samuraidyder, kristendom inspireret af kvækerne og Kierkegaard, japansk nationalisme og liberal internationalisme. Som der står på engelsk på hans gravmæle på Tama kirkegård i Tokyo:

Jeg for Japan

Japan for verden

Verden for Kristus

Og alle for Gud

Han forsøgte gennem sit virke at forlige de to store J'er i sit liv – Japan og Jesus. Han henviser til både den østasiatiske og vestlige tradition og til både religiøs og verdslig tænkning. Dalgas og Danmarkshistorien bringes i dialog med den kinesiske sagnkonge Guojian, Bibelen, Friedrich Schiller, amerikansk geopolitik, britisk økonomi og utilitaristisk etik.

”Historien om landet Danmark” er udgivet adskillige gange siden 1911. Den blev især genlæst i efterkrigstiden, hvor den blev genoptrykt i 1946 og 1948. I 1956 blev den optaget i en samling af den japanske litteraturs klassikere for skolebørn, hvilket gav den kanonisk status og stor udbredelse.³ Den er således en af de væsentligste kilder til det fremherskende positive japanske billede af Danmark som en fredselkende, økonomisk konkurrencedygtig lille nationalstat med en etisk udenrigspolitik. Uchimuras viden om Danmark og Dalgas var overfladisk, og som Murai Makoto har påpeget, indeholder teksten derfor en række ”fejl og usandheder”.⁴ Den personlige baggrund for, at Uchimuras tanker kredsede om vækkelse og styrkelse var, at hans datter Rutsuko var alvorligt syg på daværende tidspunkt. Hendes død som attenårig den 12. januar 1912 var af stor eksistentiel betydning for Uchimura, for hvem det blev en ny vækkelse.

Uchimura fortæller en opbyggelig historie om, hvordan Hedeselskabets medstifter Enrico Mylius Dalgas førte an i Danmarks økonomiske og moralske genrejsning efter krigsnederlaget og tabet af Sydslesvig og Holsten i 1864. Dalgas og danskerne fremstår som heroiske, oplyste, arbejdsomme, ukuelige folk, hvis erfaring har bibragt dem tre lektioner, som verden og Japan kan lære af. For det første er krig et absolut onde, men militært nederlag er ikke ensbetydende med kulturel eller økonomisk nedgang. Tværtimod kan det anspore til national vækkelse og økonomisk udvikling. Et lands styrke er ikke dets militær, men dets kultur, uddannelsesniveau og spiritualitet. For det andet er det muligt for ethvert land at udnytte de givne naturlige og menneskelige ressourcer optimalt for at opnå velstand. Man behøver ikke at blive en global industri- og kolonimagt som Storbritannien, det ”er nok at være Danmark”, og hvad Danmark har lært verden er, at det er vigtigere at udvikle landet indad end at erobre territorier udad. Den tredje – og for Uchimura væsentligste – lære er, at troen kan flytte bjerge eller, som han mente det var sket i Danmark, opdyrke heden og gøre et nedtrykt og fattigt land optimistisk og rigt. I modsætning til hans samtids dominerende liberale og utilitaristiske samfundsvidenskabelige og filosofiske forestillinger er der for Uchimura, som for Max Weber, et nært forhold mellem protestantisk kristendom og økonomisk udvikling. Her udpeger han ved navns nævnelse Alfred Thayer Mahan, Adam Smith og John Stuart Mill som tænkere, der i modsætning til ”den gode gamle Bibel” talte usandt om den religiøse tros indvirkning på politik og økonomi. Uchimura konkluderer derfor, at politisk magt og

³ 少年少女のための日本文学宝玉集 (Den japanske litteraturs skatte for drenge og piger). Tokyo: Hōbunkan, 1956

⁴ Murai, Makoto 2017 ”En overvejelse over Enrico Dalgas' mytes tilblivelseshistorie i Danmark og Japan”. <http://viewingeachother.tors.ku.dk/speakers-and-abstracts/>

økonomisk udvikling, der tilsidesætter moral, religion og økologisk ligevægt, på langt sigt er uholdbar.

Uchimuras foredrag er en milepæl i den japanske interesse for- og viden om danske forhold. Dens fejl og mangler til trods blev den modtaget som faktisk korrekt. Hans ærinde var dog ikke at oplyse sine tilhørere med en bogstaveligt sandfærdig beretning om Danmark. Hans Danmark er en metafor og et analytisk og retorisk redskab til at fremføre det egentlige formål, nemlig en politisk og etisk kritik af forholdet mellem stat, religion og økonomi i Japan. På overfladen handler teksten konkret om Danmark, men Danmark er et abstrakt ideal, som Japan og hele verden bør stræbe efter. Så selv om hans Danmark er et mere håndgribeligt og virkeligt sted end Platons Atlantis, Thomas Mores Utopia eller de lande, som Jonathan Swifts Gulliver besøgte, fungerer det som et spejlbillede af de konkrete forhold i datidens Japan. Det nærmeste europæiske sidestykke til Uchimuras glansbillede, men med omvendt religiøst fortegn, er Voltaires beundring for Kina som indbegrebet af en verdslig, humanistisk civilisation. Ligesom Voltaire aldrig besøgte Kina eller læste kinesisk, kom Uchimura kun til Danmark i tankerne.

Næsten nøjagtigt 100 år senere, i april 2011, foretog den amerikanske politolog Francis Fukuyama en manøvre, der har slående lighedspunkter med Uchimuras "Historien om landet Danmark". I Fukuyamas overvejelser om politisk udvikling optræder Danmark som "et mytisk sted, som er kendt for at have gode politiske og økonomiske institutioner; det er stabilt, demokratisk, fredeligt, velstående, inklusivt, og har et ekstremt lavt niveau af politisk korrupsion".⁵ Uchimuras Danmark som politisk myte udgør således også en abstrakt målestok for, hvordan Japan anno 1911 skulle løse, hvad Fukuyamas senere kaldte "problemet om at komme til Danmark". Det vil sige, hvordan man med Dalgas som forbillede skulle omsætte idealer til praksis og opbygge et mere tolerant, humant, velstående og spirituelt Japan. Det ses klart i talens afsluttende ord, at Uchimura ikke kun henvender sig til publikum i salen og læserne af hans månedsskrift, men til sit hjemlands "letsindige og tankeløse" politikere. Han advarer dem om, at deres stormagtsambitioner har ført dem ud på et faretruende kolonialistisk og militaristisk skråplan. Snarere end at følge den daværende kurs med Storbritannien som forbillede mente Uchimura, at Japan burde tage ved lære af Danmark.

Uchimuras utopiske billede af Danmark peger hen mod efterkrigstidens Japans politiske idealer om pacifisme og økonomisk udvikling. Det ses tydeligt i hans billede af Danmark som et land uden væsentlige naturressourcer eller kolonier, som ved

⁵ Fukuyama, Francis *The origins of political order: from pre-human times to the French Revolution*. New York: Farrar, Straus & Giroux, 2011, s. 14

mobilisering af befolkningen blev en velstående handelsmagt ved egen kraft. Som han udtrykte det, opnåede Danmark sin høje velstand ”uden at fratage noget andet land noget”. Hans bemærkninger om, hvordan et folks storhed sættes på prøve i krisetider er som henvendt til Japan i 1945, som tabte krigen, men vandt freden. Som han siger, kræver det mindre at regere og udvikle en stat og en økonomi, som netop har vundet en krig. Det er noget, ”enhver middelmådig politiker eller forretningsmand” formår. Det er en ganske anden kunst – og udtryk for en nations storhed – at vende stemningen efter krigsnederlag, økonomisk ruin og territorielle tab og gå en bedre fremtid i møde uden hævnlyst og mere krig. Det var, hvad Uchimura mente Danmark havde formået efter Anden Slesvigske Krig. For ham var Danmark efter 1864 en model for Japans fremtid som pacifistisk industri- og handelsmagt, der gav afkald på kolonier og den dermed forbundne magtpolitik og undertrykkelse af andre folkeslag. Uchimura så Danmark som en fredselskende, progressiv, religiøst tolerant nationalstat, som havde lært af sin fortid og ”vundet indad, hvad udad tabtes”.

Uchimura døde i 1930, men hans tanker er næsten profetiske, når man tænker på, hvordan historien udspillede sig efter Japans nederlag i Anden Verdenskrig. Som han anbefalede, var der forsoning uden hævnlyst, og koloniriget opløstes. Japan fik en amerikansk forfattet fredsgrundlov med religionsfrihed, lagde militarismen bag sig og fokuserede på økonomisk udvikling, uddannelse og udenrigshandel. Men som så mange andre intellektuelle, især i årtiet efter hans død, faldt Uchimuras advarsel for døre øren. Politikerne, militærfolkene og erhvervslederne fortsatte den udstukne kurs. De endte med ikke blot at efterligne Storbritannien, men at forsøge at fordrive briterne fra Asien og overtage deres rolle som kolonimagt. Som følge gik begge koloniriger under, mens nationalstaterne bestod. Som Uchimura spåede, endte det i katastrofale tab af menneskeliv, økonomisk ruin og imperiets undergang, men også nationens genrejsning. Da atombomberne faldt over Hiroshima og Nagasaki i august 1945, var Japan i en langt værre tilstand end Danmark i 1864. Det nye Japan, som rejste sig fra bombetomterne, havde lært Uchimuras lektion og var blevet mere som han forestillede sig Danmark – en nationalstat, som gav afkald på militær magt og kolonier til fordel for indenlandsk økonomisk udvikling og handel med udlandet. At det skete under den kolde krig som amerikansk protektorat er en anden historie, som Uchimura ikke nåede at kommentere.

Ligesom William Blake var Uchimura opmærksom på industrialiseringens umenneskeliggørende, miljøforstyrrende skyggeside. Uchimuras spirituelle miljøbevidsthed er som henvendt til nutidens Japan efter Fukushima-katastrofen i 2011. Også her betragtede han Danmark og Enrico Dalgas som en model til efterlevelse. Han mente, at Dalgas havde indset, at jagten på kortsigtet profit havde udpint Jylland, men at

man med ”metoder, som Gud og naturen lærer os” kan genoprette den økologiske balance til økonomisk gavn for landet. Uchimura var en tidlig miljøforkæmper, som allerede før århundredeskiftet havde kritiseret mineindustriens forurening og skovhugst, som påvirkede folks sundhed og forårsagede oversvømmelser og jordskred. Den indforståede baggrund for hans bemærkninger om Danmarks mangel på miner, Jyllands mangel på bjerge og milde oversvømmelser er den forurening og de oversvømmelser og jordskred, som fandt sted i Kawamata og Ashio siden 1880erne. Tilhørerne vidste, at Uchimura havde set og kritiseret, hvordan Fuji-koncernens kobberudvinding uden hensyn til mennesker og naturen påvirkede arbejdernes helbred, sikkerhed og de lokale fiskeres levebrød. Det er på baggrund af hans tidligere etiske og økologiske kritik af industrikapitalismen i Japan, at han roser hvad han opfatter som Dalgas’ kristent miljøbevidste modernisering. Han opfattede et spændingsforhold mellem sin opfattelse af kristendom og kapitalismen, men det gjorde ham ikke til socialist eller antikapitalist. Han afskyede ateistiske, buddhistiske og angiveligt kristne socialister mere end hensynsløse kapitalister og nægtede at debattere offentligt med dem. For ham var kristen næstekærlighed og søgen efter harmoni uforenelig med, hvad han betragtede som socialismens fremhævelse af misundelse og konfliktsøgen. Han mente, at Danmarks og Jyllands kapitalistiske modernisering fandt sted med behørig respekt for Gud og ansvarlig omgang med naturen.

Gentagne gange påpeger Uchimura, at Dalgas var efterkommer af huguenottiske flygtninge. Han lader ikke til at være klar over, at han faktisk også i bogstavelig forstand var indvandrer, idet han blev født af danske forældre i Napoli og kom til Danmark som faderløs syvårig. Understregningen af, at Dalgas var en forbilledlig dansk patriot med et tilhørsforhold til en religiøs og etnisk minoritet er henvendt til Japans shinto-nationalister og deres snævre opfattelse af japanskhed. På trods af hans afvisning af kolonialismen kan fremhævelsen af Dalgas’ udenlandske rødder tolkes som et argument for ikke blot at inkludere japanske kristne, men også de koloniserede koreanere og kinesere, som fuldgældige samfundsbidragende borgere. Selv om han mente, at Japan ikke burde regere over Korea og Taiwan, bruger han eksemplet Dalgas og Danmarks religionsfrihed til underforstået at sige, at alle borgere i det japanske rige er ligeværdige medlemmer af det politiske fællesskab. Det gælder også de minoriteter, som ikke bekender sig til shinto som statsreligion. Som med hans økologiske kapitalismekritik vil hans tilhørere have vidst, at Uchimuras kristne principper havde ført til hans afskedigelse som underviser, idet han nægtede at bøje sig for kejserens portræt og at anerkende dennes guddommelighed. Selv om han senere fortrød sin kompromisløse standhaftighed, gjorde hans tro ham fra 1891 uønsket på de statslige læreanstalter. Ligesom sin discipel Yanaihara Tadao og mange

japanske marxister i 1930erne blev han tvunget ud af uddannelsessystemet og måtte ernære sig som prædikant og journalist. Andre elever og trosfæller, f.eks. Nanbara Shigeru og Uchimuras jævnaldrende nære ven Nitobe Inazō, undslap at blive ofre for konflikten mellem shinto-nationalisme og kristendom og beholdt deres universitetsstillinger. Hans disciple Yanaihara Tadao og Nanbara blev rektorer for Tokyo Universitet.

Det yderst positive Danmarksbillede, som Uchimura tegner, fortsætter i dagens Japan. Ligesom på Uchimuras tid er den brede befolknings viden om Danmark ufuldstændig og til tider stereotypisk, men til forskel fra lande som Storbritannien, USA, Rusland eller Kina ses Danmark i almindelighed i et entydigt positivt lys. Mange af grundelementerne er de samme i dag som i 1911. Forestillingen om en højt udviklet, velstående småstat med en flittig og veluddannet befolkning, der sætter humanitarisme, handel, økologi og etik over magtpolitik, varer ved. Den er siden blevet suppleret med elementer som velfærdsstat, ligestilling og kvalitetsvarer. Det er svært at finde en nutidende japaner, der har noget grimt at sige om Danmark, og det er i høj grad Uchimuras fortjeneste. ”Historien om landet Danmark” er en fremsynet tekst, som indgik i samfundsdebatten på et bestemt tidspunkt i Japans historie og blev del af det moderne Japans litterære kanon. Den er derfor blevet læst og genfortolket mange gange siden da. Flere generationer af japanere har læst værket og dannet sig et overvældende positivt indtryk af Danmark. Nu foreligger den for første gang i dansk oversættelse.

Historien om landet Danmark:

En historie om, hvordan tro og træer kan redde et land⁶

Uchimura Kanzō 22. oktober 1911

Oversat af Kenn Nakata Steffensen, oktober 2017

Engang skal ørkenen og det tørre land glæde sig.
Ødemarken skal juble og blomstre som en lilje.
Der bliver en overdådighed af blomster og jubelsange.
Ørkenen bliver frodig som Libanons bjerge,
frugtbart som Karmels bjerg og Saronsløtten,
for Herren, vores Gud,
vil vise sin herlighed og pragt.

Esajas kapitel 35, vers 1-2

I dag vil jeg gerne fortælle lidt om vores verden.

Danmark er et lille land i den nordlige del af Europa. Det er et land, hvis areal er en tiendedel af Kejserriget Japan uden Korea og Taiwan, omtrent halvt så stort som vores ø Hokkaido, og mindre end øen Kyushu. Befolkningstallet er 2,5 millioner – en tyvendedel af Japans. Det kan virke som et virkelig ubetydeligt lille land, men der er mange interessante historier om det.

Ud fra en simpel økonomisk betragtning ser man, at dette lille land ikke er at ringeagte. Landets areal og befolkningstal tåler ingen sammenligning med Japan, men graden af velstand er langt højere end Japans. For at nævne ét eksempel har Danmark, hvis befolkning er en tyvendedel af Japans, halvt så stor en udenrigshandel som Japan. Det vil sige, at hver dansker handler ti gange mere med udlandet end hver japaner. Det forklarer den høje grad af velstand. Ifølge visse folk er danskerne sandsynligvis det rigeste folkeslag i verden. Det vil sige, at hver enkelt danskers velstand overgår hver enkelt tysker, brite eller amerikaners velstand. Er det ikke virkelig overraskende?

Men hvis vi spørger os selv, hvorfor danskerne opnåede den velstand, er det ikke fordi de har mange territorier uden for landets grænser, selv om de selvfølgelig besidder det store landområde Grønland. Men alle og enhver ved, at denne besiddelse midt i

⁶ Forelæsning holdt i Imaikan-hallen i Kashiwagi, Tokyo, den 22. oktober 2011. Udgivet som artikel i tidsskriftet *Seisho no Kenkyū* (Bibelstudier) nr. 136 i 1913. Genoptrykt i *Uchimura Kanzō Zenshū* (Uchimura Kanzō's Samlede Værker), bind 14. Tokyo: Iwanami Shoten, 1932. En elektronisk udgave af teksten kan læses på http://www.aozora.gr.jp/cards/000034/files/233_43563.html.

Ishavet stort set ingen økonomisk værdi har. De er også i besiddelse af Island, som er omtrent dobbelt så stor som det danske hovedland. Men det er straks klart for enhver, som hører dets navn, at det ikke er et rigt og frugtbart sted. Derudover er der Færøerne, som producerer en smule fjer. De har også de rimeligt frodige vestindiske øer Sankt Croix, Sankt Thomas og Sankt Jan. De er utvivlsomt en kilde til velstand, men på grund af betalingsbalanceproblemer har der tidligere været tale om at sælge øerne til USA. De omtales således som Danmarks kilde til velstand, og der er ikke andre uden for hovedlandet. Men roden til den største velstand i verden per indbygger er at finde i det danske hovedland, som er på størrelse med vores ø Kyushu.

Det danske hovedland kan dog ingenlunde kaldes et fra naturens hånd rigt land. Der er ikke en eneste mine i landet, og der er intet, som drager skibe fra alverdens lande til dets havne og bugter. Danmarks velstand er mestendels i landet selv, i dets græsgange og kreaturer, i dets skove af gran og hvide birke og i fiskeriet ved dets kyster. Det er især dets mælk, det smør og dets oste, som er landets stolthed. Man kan sige, at Danmark er et land, som i særlig grad er opbygget omkring sin mælk. Danmark, som har afsløret en ny verden for os gennem Thorvaldsens skulpturteknik, som har været ophav til H.C. Andersens banebrydende moderne eventyr og til Kierkegaard som fortaler for en kristendom uden bestemt trosretning, er vitterligt et fredeligt lille land opbygget på mejeribrug.

Men for 40 år siden var Danmark i en virkelig elendig tilstand. I 1864 lagde de to stormagter Tyskland og Østrig pres på Danmark, som nægtede at bøje sig for deres krav og følgelig oplevede krigens ulykke. Danskerne kæmpede bravt, men da de svage ikke kan besejre de stærke, led den nordiske hær nederlag i slaget ved Dybbøl og var i sidste ende ude af stand til at rejse sig igen. Danmark tryglede om fred og måtte til gengæld afstå sine to bedste sydlige landsdele, Slesvig og Holsten, til Tyskland og Østrig som erstatning for nederlaget. Således afsluttedes krigen. Men af den årsag endte Danmark i den dybeste armod. De havde i forvejen ikke meget territorium, og de bedste landsdele blev frataget dem. I den tid vred de fædrelandskærlige danskere deres hjerner med spørgsmålet om, hvordan de kunne genoprette landets skæbne og gøre godt for det store tab, som nederlaget havde påført dem. Landet var småt, befolkningen var lille, og meget af den tilbageværende jord var i en udpint forfatning. Det er i sådanne tider, at befolkningens livskraft sættes på prøve. Det er netop, når de har lidt nederlag i krig, når landet er skåret halvt over, når deres ånd er nedtrykt og alt er ude af kontrol, at et folks sande værdi giver sig til kende. Forvaltningen af et sejrrikt land i efterkrigstiden kan overlades til enhver middelmådig politiker, udviklingen af erhvervslivet for landets velstand kan overlades til enhver middelmådig forretningsmand; det vanskelige er

forvaltningen af det tabende land efter krigen, at udvikle erhvervslivet i nationale nedgangstider. Et folk, der overvindes i krig, men hvis gejst ikke overvindes, er i sandhed stort, og i tider når landet nyder fremgang behøver det ikke religion eller tro. Men åndeligt lys er påkrævet, når landet står over for mørke. Det er i disse tider, at det afgøres, om et land vil blomstre eller gå under. Mørket kan til tider sænke sig over ethvert land. Det folkeslag, der i sådanne tider kan overvinde mørket, er et folk, som vinder evig hæder. På samme vis kan man forstå en persons helbred, hvis man besøger et sted ramt af sygdom. I almindelige tider er de svage ikke forskellige fra de stærke. De svage bukker under, når de rammes af sygdom, og de stærke overlever. På samme vis vil et virkelig stærkt land blive udsat for nationale kriser, men ikke gå under. Deres soldater overvindes, men når deres held er brugt op, kan de genopfylde deres livskraft. Det er en tid, hvor folket vitterligt sættes på prøve. Hvis de ikke går under på dette tidspunkt, vil de aldrig gå under, uanset hvad skæbnen byder dem.

Der var ikke tale om, at de overvandt kong Goujian af Yue og drog hjem, nej danskerne tabte krigen og vendte hjem. De vendte hjem til et ruineret land, hvor alle ressourcer var opbrugte, og harmen og skuffelsen var til skue alle vegne. De sagde til hinanden: "Det er en dårlig dag for Danmark nu." Der var ikke én eneste blandt dem, som kunne svare nej til dette budskab. Men der var en enkelt officer i ingeniørkorpset blandt dem. Hans navn var Dalgas (Enrico Mylius Dalgas), og han var en dansker af fransk afstamning. Hans forfædre var fra en af de berømte grupper af huguenotter, som i 1685 flygtede fra deres franske hjemland på jagt efter trosfrihed. Nogle drog til Storbritannien, nogle til Holland og nogle til Preussen, mens andre flygtede til Danmark. Huguenotterne bragte frihed, lidenskabelig tro og arbejdsomhed med sig alle vegne. Under dronning Elizabeth i Storbritannien grundlagde de den fremstillingsvirksomhed, som i dag er uden sidestykke noget sted i verden. Derudover blev mange gavnlige industrier grundlagt af dem i Holland og Tyskland. Blandt de mange tab, som Frankrig led som følge af at opretholde den gamle religion, var huguenotternes udvandring det største tab for landet. Men selv hen mod enden af det nittende århundrede havde de stadig ikke tabt deres forfædres gejst. Dalgas, som nu var 36 år gammel, deltog i krigen som officer i ingeniørkorpset, byggede broer, anlagde veje, gravede grøfter og studerede sit hjemlands geologiske forhold grundigt. Som følge havde han, allerede før krigen var forbi, i sit sind udtænkt en plan for hjemlandets genoprejsning. Han havde nemlig i sit sind allerede besluttet sig for det store forehavende at omforme heden i Jylland, som forbinder Danmark med det europæiske fastland og udgør størstedelen af dets landområde. Så da krigen var tabt og hans kammerater vendte trøstesløse tilbage til hjemlandet, var Dalgas den eneste, der havde et smil på ansigtet og med strakt hals gik et forhåbningsfuldt forår

i møde. Hans kammerater sagde: ”Det er en dårlig dag for Danmark nu.” Dalgas svarede: ”Så sandelig”. Og han fortsatte sit svar: ”Hvad udad tabes skal indad vindes, og inden for jeres levetid skal vi gøre den jyske hede til et sted, hvor roser blomstrer”. Profeten Esajas’ ånd boede i denne officer i ingeniørkorpset. Det huguenotblod, som flød i hans årer, gjorde ham nu til en fredens engel. Mens andre fortvivlede, mistede han ikke modet. Han prøvede at vinde tilbage med plovskær, hvad hans landsmænd havde tabt med sværd i hånd. I stedet for at pønse på hævn over de fjendtlige lande, besluttede han at kæmpe mod ødemarken for med plov og hakke at gøre den til agerjord og gøre godt for, hvad fjenden havde stjålet. Er dette ikke et virkelig kristent forehavende? Det er et forehavende, som kræver, at man er en sand pacifist.

Dalgas var ikke blot en profet. Han var heller ikke nogen enfoldig fabulant. Som officer i ingeniørkorpset var han bygningsingeniør, og samtidig var han også geolog og botaniker. Han var på samme tid både poet og realist. Han kendte den kunst at virkeliggøre idealer. Af og til ser man den slags soldater blandt vestlige militærfolk. Den tankegang, at soldater kun mestrer kunsten at slå ihjel, er generelt ikke så udbredt i udlandet.

Jylland udgør over halvdelen af Danmark. Men over en tredjedel af dets jord lå øde hen. Det vil sige, at ud af Danmarks areal på 15000 kvadratmil var de 3000 kvadratmil ødemark et stort spild. Det var Dalgas’ drøm at gøre den jord om til frodig landbrugsjord for at vinde indad, hvad der var tabt udad. For at opfylde sin drøm havde Dalgas kun to våben til rådighed. Det ene var vand. Det andet var træer. Hvis man vander ødemarken, beplanter den med træer og høster frugten, kommer der noget af det. Det var en meget simpel sag. Nok var det simpelt, men nemt var det ikke. Der er intet i verden så svært som en ørken skabt af mennesker. Hvis den jyske hede havde været en ørken som Sahara, ville det have været et meget mindre problem. Hvis man blot vander en naturlig ørken og plejer den godt, bliver den til frodig jord. Men det er et meget vanskeligt problem at genoprette land, som er lagt øde på grund af menneskers letsindighed og skødesløshed. Men den jyske hede var netop den slags ødemark. For over 800 år siden groede der god skov på heden. Og indtil for 200 år siden kunne man stadig se egeskov her og der. Men i takt med civilisationens fremskridt voksede menneskenes appetit; det var vigtigere for dem at tage fra jorden, og deres belønning blev, at den som tiden gik blev mere og mere udpint, indtil den var i den tilstand, som den var i for 40 år siden. Men ikke engang menneskelig grådighed kan dræbe jorden for evigt. Hvis man anvender de hensigtsmæssige metoder, som Gud og naturen viser os, kan jorden føres tilbage fra denne værste forfatning til sin oprindelige tilstand. Det er virkelig som digteren Schiller siger: Der bor et evigt håb i naturen, og ødelæggelsen er blot noget, som bemærkes blandt mennesker.

Først pløjer man jorden, vander den og driver den vilde lyng ud ved at plante

kartofler og græsgange. Denne del var ikke så vanskelig. Det vanskelige var at plante træer i ødemarken, og Dalgas udforskede dette med stort besvær. Selv om planteriget er mangfoldigt, måtte Dalgas ihærdigt undersøge, hvilke træer der passede til den jyske hede og kunne få den til at fremstå som Libanons glans. Hvad han kom i tanke om var norsk gran, og han lærte, at det var en træsort, der kunne gro på den jyske hede. Men da han afprøvede det i praksis, gik det ikke som forventet. Træerne voksede godt, men de visnede efter nogle år. Den jyske ødemark havde ikke nok næringsstoffer til, at dette hårdføre træ kunne gro.

Men det dæmpede ikke Dalgas' iver. Han var overbevist om, at naturen ville løse dette vanskelige problem for ham. Derfor fortsatte han sine undersøgelser. Han kom i tanke om et lille grantræ fra Alperne. Han tænkte, at det måske ville virke, hvis han plantede det. Da han plantede det mellem de norske graner, viste det sig mærkeligt nok, at begge træsorter voksede harmonisk sammen, og selv efter flere år visnede de ikke. Og således blev et stort problem løst. Der kunne for første gang ses grønne marker i Jyllands vildnis. Grøn var håbets farve. Dalgas' håb, Danmarks håb, 2,5 millioner menneskers håb fremstod som virkelig kendsgerning.

Men problemet var stadig langt fra løst. Der kom grønne marker, men ingen grønne skove. Dalgas' ambitiøse håb om at dyrke tømmer til byggeriet på den jyske hede blev ikke opfyldt. Grantræerne voksede til en vis størrelse, men deres vækst standsede der, og selv om plantningen af de små grantræer fra Alperne havde forhindret træerne i at sygne hen, opnåedes deres fortsatte vækst ikke. De danske landmænd sagde: "Dalgas, du spåede, at du ville give os tømmer." Det var som, hvis Israels folk havde bebrejdet Moses for et enkelt fejltrin under flugten fra Egypten. Men ligesom Gud hørte Moses' bøn, hørte han også råbet fra Dalgas' hjerte. Denne gang kom åbenbaringen ikke til ham, men til hans søn. Hans ældste søn hed Frederik Dalgas. Han var, under sin fars indflydelse, en dygtig botaniker. Han gjorde en stor opdagelse om grantræernes vækst.

Den unge Dalgas sagde, at grunden til, at de store graner ikke voksede over en vis størrelse var, at de små træer blev stående ved siden af dem hele tiden. Han mente, at hvis man fjernede de små graner efter et tidsrum, ville de store træer nok optage jorden og fortsætte deres vækst. Da det blev afprøvet i praksis, viste det sig, at det gik nøjagtig som den unge Dalgas sagde. Små grantræer har evnen til i en vis udstrækning at fremme store grantræers vækst. Det var Dalgas og søn, som opdagede den besynderlige botaniske kendsgerning, at væksten hæmmes fra et bestemt punkt. Det var desuden en virkelig enorm opdagelse for det danske folk, og på grund af den blev problemet omkring genvæksten af den jyske hede løst. På grund af opdagelsen kan man nu se tæt skov alle vegne. I 1860 var Jyllands skovareal knap 150.000 acres, men 40 år senere i 1907 var det

nået op på 470.000 acres. Det er dog stadig mindre end en syvendedel af hele landets areal. Hvis de fortsætter med at plante træer efter Dalgas' metode, vil der i løbet af årtier ses flere millioner acres med grønne skove på den golde jord. Man kan sige, at det er virkelig lovende.

Men resultatet er ikke blot høstning af tømmer. Det første, der nød godt af forbedringen, var klimaet i Jylland. Land uden træer og buske bliver let for varmt eller for koldt. Før Dalgas' beplantning var den jyske sommer yderst varm, og der var somme tider frost om natten. Planter kan ikke tåle at blive udsat for tropisk varme og vinterfrost i løbet af et døgn. Datidens jyske landmænd såede deres afgrøder i håb om en god høst, men de kunne kun dyrke kartofler, purhavre og meget lidt andet. Men efter den vellykkede beplantning foretog landbruget en kovending. Frosten om sommeren holdt helt op. Hvad enten det er hvede, sukkerroer, nordiske kornsorter eller grønsager, modner de nu alle sammen. Udbredelsen af granskove har gjort Jylland til et velopdyrket land. Udover tømmer gav træplantningen et bedre klima.

Men de gode virkninger af skovbeplantningen hørte ikke op der. Træernes vækst standsede også den plage, at sandstøv blæste ind fra kysten. Nordsøkystens særegne klitter blev bremset ved kysten. Grantræerne slog rod i jorden og sagde til sandstøvet, som angreb dem:

Hertil må du komme, ikke længere,
her standser dine stolte bølger
(Job kapitel 38, vers 11)

For et land ved Nordsøen er klitterne mere frygtindgydende end fjendtligsindede landes flåder, og de blev slået tilbage her, ikke med krigsskibe, men med grønne granskove.

Frosten er ophørt, sandet er holdt tilbage, og for det tredje er skaderne fra oversvømmelser blevet afværget. Resultaterne af skovrejsning vil også snart blive tydelige her i vort land. Jylland, hvis højeste punkt er omkring 600 *shaku* (182 meter) over havets overflade, oplever selvfølgelig ikke den samme slags oversvømmelser, som vi ser her til lands. Men den forholdsvis ringe skade blev helt afværget takket være Dalgas' indsats.

Således blev udviklingen vendt i hele Jylland. Hensygnende byer og landsbyer rejste sig igen. Nye byer og landsbyer blev grundlagt. Jordpriserne steg meget, nogle steder helt op til 150 gange mere end for 40 år siden. Der blev anlagt veje og jernbaner på kryds og tværs. Jylland, som er tusind kvadratmil større end vores ø Shikoku, er i dag genopstået og har opvejet for tabet af Slesvig og Holsten i krigen.

Men hvad der er langt mere kostbart end skove, grønsager, korn og kreaturer er folkets gejst. Som følge af Dalgas' vellykkede skovbeplantning har danskernes gejst taget en kovending. Håbet blev genrejst blandt de fortvivlede, og efter tabet af territorier fik de et forbedret land. Ydermere gjorde de det uden at fratage noget andet land noget. De opbyggede deres eget land. Det var på grund af den ildhu og tålmodighed, som kommer af religionsfrihed, samt den mystiske kraft fra små og store grantræer, at de var i stand til at genrejse deres land fra stormen.

Jeg har ikke tid til her at tale om Dalgas' andre forehavender. Der er også interessante historier om, hvordan han gjorde sandjord til landbrugsjord, vandede jorden med vand fra damme, pløjede jorden og anlagde frugthaver, men ingen af dem overgår historien om skovbeplantning. De, der er interesserede i disse spørgsmål, bedes om straks at spørge mig.

* * * *

Hvad kan vi så lære af den historie om Danmark, jeg netop har fortalt?

For det første lærer den os, at krig altid fører til ulykke. Et land vil ikke gå under, selv om det taber i krig. Der er næsten ingen lande i historien, som er blevet overvundet i krig og er gået under. Et lands op- og nedgang afhænger ikke af sejr eller tab i krig, det afhænger af befolkningens almene dannelse. Med god religion, god moral og god gejst vil landet ikke forfalde, selv om det taber i krig. Nej, det forholder sig faktisk stik omvendt. Hvis blot de har en klippefast gejst, vil nederlag i krig være en god drivkraft til at vække en nedtrykt befolkning. Det er Danmark et virkelig godt eksempel på.

For det andet kan vi lære, at naturen udviser endeløs produktivitet. Der findes rigdom både i fastland og på øer. Den findes både på frugtbar jord og i ørkener. Den, der er herre over et kontinent, er ikke nødvendigvis en rigmand. Ejeren af en lille ø er heller ikke nødvendigvis en fattigper. Hvis man udvikler sin lille ø vel, vil den også fremstille varer, som eftertragtes på fastlandet. Et lands lidenhed vil derfor aldrig føre til, at det lider afsavn. Et lands storhed vil derimod aldrig bibringe det stolthed. Velstand er rationaliseret energi. Også solens stråler indeholder energi. Det samme gør havets bølger. Den er også i vinden, der blæser. Den er også i en vulkan i udbrud. Hvis man kunne udnytte alt det, ville det alt sammen være kilder til velstand. Man behøver ikke at blive ejer af en sjettedel af verdens overflade, som Storbritannien er det. Det er nok at være Danmark. Det er selvfølgelig også nok at være et endnu mindre land. Man bør udvikle landet indad snarere end at ekspandere udad.

For det tredje lærer den os om troens sande kraft. Et lands sande styrke er ikke

dets hær, ikke dets krigsskibe. Det er heller ikke guld eller sølv, det er tro. Hvad det angår, taler oberst Mahan ikke sandt, og Adam Smith og J.S. Mill taler heller ikke sandt. Det er stadig den gode gamle Bibel, der taler sandt om dette. Jesus sagde:

Fordi I har så lille en tro.
Sandelig siger jeg jer:
Har I en tro som et sennepsfrø, kan I sige til dette bjerg:
Flyt dig herfra og derhen! og det vil flytte sig.
Og intet vil være umuligt for jer
(Mattæus Kapitel 17, vers 20).

Og Sankt Johannes sagde:

For alt, hvad der er født af Gud, overvinder verden;
og den sejr, som har overvundet verden, er vor tro
(Første Johannesbrev, kapitel 5, vers 4).

Den kraft, der kan overvinde verden, den kraft, der kan erobre jorden, er trods alt troen. Huguenoternes tro frelste Danmark med plove og træer. Enkeltpersonen Dalgas var troende, men hvis ikke hele det danske folk havde tro, ville hans forehavende være endt uden at bære frugt. Det var denne enkeltperson, fritænkning importeret fra Frankrig og Danmarks egen trosfrihed, som frembragte denne bedrift. Hvem kan hævde, at der ingen forbindelse er mellem religion, tro og økonomi? Den, der påstår, at religion er for poeter og fjolser, og at realister og vismænd ikke har brug for den, har intet begreb skabt om hverken historie, filosofi eller religion. Hvis der i et land ikke er en eneste "vis tåbe", og hvis der ikke er "kloge fjolser" som Dalgas, vil landet gå under med blot ét fejltrin efter et nederlag i krig. Der er ingen større fare for en stat end at håne troen og gøre den værdiløs. Letsindige og tankeløse statsmænd bør bide mærke i, hvad jeg her i dag har fortalt om Danmark og Dalgas.